

ÇANAKKALE ZAFERİ'NİN İZMİR BASININDAKİ AKİSLERİ

Prof. Dr. Necmi ÜLKER

Milletlerin var olma mücadelesi verdikleri dönemlerde, kendi geleceklerini derin bir şekilde etkileyen büyük ve unutulması imkansız hadiseler vardır. Ölüm-kalım mahiyetinde olan bu olayların veya savaşların sonuçları, o ulusu ve vatan olarak üzerinde yaşanılan toprakları her zaman etkilemiş ve menkıbeleri nesiller boyu devam etmiştir.

I. Cihan Harbi'nde (1914-18) Almanya'nın yani İttifak Devletlerinin safına girmiş olan Osmanlı İmparatorluğu, ülkenin çok hassas ve stratejik önemi haiz olan bir bölgesi ve imparatorluk başkenti İstanbul'a giden su geçidinin tek girişi durumunda olan Çanakkale Boğazı'nda İngiltere'nin başını çektiği İtilaf devletleri donanmasına karşı verdiği tarihte eşine ender rastlanan bir savunma mücadelesiyle hemen bütün dünyanın dikkatini üzerine çekmiştir.

Çanakkale'deki bu kesin sonuçlu savaşlar dizisinde, devrin en gelişmiş silahları kullanılmış, kendi öz vatan topraklarını savunan Türk askerinin çelik azim ve iradesi yanında derin vatan sevgisi ve tutkusu mücadelenin sonucunu belirleyip zaferin kazanılmasında büyük etken olmuştur.

Bir yılı aşkın savaşlar dizisinin ilk büyük olamı ve en önemlisi şüphesiz 18 Mart 1915 tarihinde Çanakkale Boğazı'nı geçmek için gelen güçlü Avrupa donanmasına karşı kazanılan büyük ve unutulmaz zaferdir. Kendi öz vatan topraklarını insan üstü bir cesaretle savunup destanlar yaratan asil Türk askeri "Çanakkale Geçilmez" özdeyişini tarih sayfalarına kanlarıyla yazmışlardır.

Yaptığımız bu kısa çalışmanın amacı, Çanakkale'deki bu büyük olayın bir Ege şehri olan İzmir basınında nasıl bir etki ve akis uyardığını tespit etmek ve değerlendirmektir.

Konuya ışık tutması yönünden İtilaf donanmasının Çanakkale'de o müthiş saldırıya geçmeden kısa bir süre önce Batı Anadolu sahil-

lerine yönelttikleri saldırılardan bahsetmekte yarar vardır. Bu konuya kaleme aldığı hatıralarında değinen Çanakkale askeri kurmay başkanı ve 5. Ordu komutanı Marşal Liman von Sanders, Batı Anadolu sahillerine ve özellikle İzmir'e yöneltilen ve denizden yapılan saldırıların gerçek veya aldatma hareketi olup olmadığı konusunda emin olmadığını belirtmiştir¹. Ancak İtilaf devletlerinin bu saldırılardaki amacının, Alman ve Osmanlı askeri yetkililerinin dikkatlerini İzmir'e çekmek, belki de bu bölgeye kuvvet sevkiyatının yapılmasını sağlamak olma ihtimali olduğu hatıra gelmektedir.

Ayrıca İngilizler 1915 yılı başlarında, İzmir körfezinin emniyeti bakımından stratejik bir önemi olan Kösten adasını işgal edince, Türkler de körfezin iç kısımlarını ve körfezin kilidi durumunda olan Yenikale istihkamları civarını denizden mayınlayarak İzmir'e giden su yolunu kapattılar. Bu sıralarda da İngiliz amirali Pierse'in emrinde bulunan Euryalus zırhlısı da İzmir körfezi giriş kısmında hazır bulunan Triumph ve Swiftsure İngiliz savaş gemilerine katıldı². Bu deniz hareketinin esas amacı körfez kıyılarında bulunan istihkam ve savunma tesislerini yok etmek, İzmir limanını ablukaya alıp Alman denizaltılarının İzmir'i üs olarak kullanmalarını engellemektir.

Adı geçen İngiliz zırhlıları Ali Ağa Çiftliğini, Reşadiye'yi ve Şakran'ı bombardımana tuttuktan sonra İzmir körfezine girerek 5 Mart 1915 tarihinde Yenikale istihkamlarını mermi yağmuruna tutmuşlardır.

Bu sıralarda devam etmekte olan Çanakkale muharebelerine öncelik veren İzmir gazeteleri İtilaf kuvvetleri donanmasının bir kısmının körfezdeki faaliyetlerine geniş yer vermişlerdir. 5 Mart 1915 sabahı Yenikale istihkamlarını yoğun top ateşine tutan harp gemilerine karşı kale topçuları mukabele etmişlerdir³. İtilaf donanması ile kale bataryaları ile donanma arasındaki mermi düellosu sırasında İzmir şehri ve civar halkı hiç bir telaş göstermemiş ve olayı yakından seyretmek için deniz kenarına ve yüksek tepelere çıkmışlardır⁴. Bir İzmir gazetesinin verdiği bilgiye göre dört zırhlı ve beş küçük gemiden oluşan İngiliz ve Fransız filosu 6 Martta ikinci bir ağır bombardımanı

1 Liman von Sanders, *Türkiye'de Beş Yıl*, çev. M.Ş. Yalman, İstanbul, Burçak Yayınları, 1968, 142.

2 Saim Besbelli, *Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi: Deniz Harekatı*, VII. cilt, Ankara. Gnkur. Basımevi, 1976, 293.

3 Ahenk, 21 Şubat 1330/5 Mart 1915 tarihli nüshansı; S. Besbelli, *ay. yer.*

4 Ahenk, 21 Şubat 1330/5 Mart 1915.

başlattı. Mayın arama gemileri zırhlı gemilerin desteğinde ilerlemiş ancak Yenikale topçularının ateşi sonucu çekilmek zorunda kalmıştır⁵.

7 Mart günü İngiliz *Hamshire* ve *Triumph* zırhlıları liderliğindeki İtilaf filosu, sabahtan geç vakte kadar Yenikale topraklarının menzili dışında bombardımanlarına devam etmişlerdir. Bir Fransız uçağının keşfe çıkmasının yanında İtilaf donanması top atışlarına gece de devam etmiş, mayın arama-tarama gemilerinin faaliyetleri de bir sonuç vermemiştir. 8 Mart tarihinde de bombardıman devam etmiş, donanmaya katılan Rus kruvazörü *Askold*, Urla'yı mermi yağmuruna tutmuştur. 9-10 Mart'ta da benzer deniz saldırıları devam etmiştir.

Denizden Yenikale'ye yapılan ve 5-10 Mart 1915 tarihleri arasında karşılıklı top atışı şeklinde mücadele devam etmiştir. Bu sırada bir tedbir olarak müsadere edilen gemilerden üçü Yenikale önüne çekilerek batırılmış ve İzmir'e geçit veren bu dar su yolu deniz trafiğine kapatılmıştır⁶.

Yenikale'ye dolayısıyla İzmir körfezine karşı yapılan bu mücadeleden bir sonuç alamayan İtilaf donanmasının bir grubu harekâtına son vermiş, Amiral Pierse 15 Mart'ta Mısır'a dönme emri almış, İzmir körfezinde bulunan savaş gemileri de Çanakkale ve Sina cephelelerine sevk edildiği bilinmektedir⁷.

Bir İzmir gazetesinde 18 Mart 1915 zaferini "Düşman Donanmasının Zayıf-ı Mühimmesi" başlığı altında ayrıntılı bir biçimde vermektedir⁸. Güvenilir bir kaynaktan haber aldığı ifade eden bu gazete, muharebede isabet alan *Agamemnon* adlı İngiliz zırhlısının Malta adasına tamir için gittiğini, *Jaureguiberry* adlı zırhlının da tamirinin Mayıs ayında biteceğini yazmıştır. Aynı gazetenin konu ile ilgili verdiği bilgiye göre: İngiliz ve Fransızlar Çanakkale'yi bombardıman eden filolarının uğradığı zayıfatı tamamen gizlemeyerek,

5 Ahenk, 22 Şubat 1330 / 6 Mart 1915. Bu bombardıman sabahtan öğleden sonra saat 15.00 e kadar sürmüş ve 526 mermi kullanıldığı tesbit edilmiştir.

6 Besbelli, *ay. yer.*

7 Besbelli, *ay. yer.* İzmir bombardımanı hakkında haber veren Mali 6 Mart 1331 tarihli İzmir Ahenk gazetesi Miladi 10 Mart 1915 tarihli *Noya Fraye Press*'den aldığı haberi şöyle verir: "Geçen Cumartesi sabahı İzmir istihkameti İngiliz deniz kuvvetleri tarafından bombalanmıştır. Harekâta 4 kruvazör ile 6 torpido bot katılmıştır. "Aynı gazete bu donanmada nakliye gemisi bulunmasının İngilizlerin İzmir'e çıkartma yapmak istedikleri sonucuna varır.

8 Ahenk, 5 Mart 1331 / M. 18 Mart 1915.

resmi tebliğlerinde Türk istihkamlarından atılan mermilerin *Gaulois*, *Agamemnon* ve *Lord Nelson* zırhlılarını vurduklarını, Türk bataryalarının yerlerini tam olarak tesbit için yere yakın uçmak zorunda kalan keşif uçaklarından birinin dengesini kaybederek pilotunun ve gözcüsünün yaralandıklarını, diğer uçakta ise, sadece gözcüsünün yaralandığını ifade etmişlerdir. Aynı resmi tebliğde, herhalde sabah yaptıkları keşif uçuşlarında, tayyarelerden birinin 28, diğerinin ise 8 mermi isabet aldığı beyan edilmiştir⁹. Ayrıca düşman 4 Mart 1915 tarihinde sahillerimize asker çıkarmış, bu sırada 20 ölü ve 28 yaralı vermiş olduğu halde, Pire limanına varan Kanada adlı Fransız hastane gemisinden yasağa rağmen karaya çıkan gemi mürettebatından, gemide 300 yaralı olduğu öğrenilmiştir. 18 Mart zaferi öncesi ve sonrasında İtilaf donanmasından büyük ve küçük olmak üzere toplam 7 geminin ağır bir surette hasara uğrayıp harp edemez hale geldiğini ve düşmanın bombardımana ara vermesinin bu zayıttan ileri geldiği ileri sürülmüştür.

İzmir gazetelerinde geniş yankı uyandıran, 18 Mart deniz hareketi ve devrin en modern silahlarının karşılıklı mücadelesi, askeri ve siyasi sonuçlarıyla da değerlendirilmiştir. Çanakkale'deki İtilaf donanmasının müthiş hücumu ve buna karşı Türk ordusunun cesaretli ve fedakarane savunması ile ilgili geniş bilgi vermek amacını güttüğü anlaşılan İzmir basını, kamu oyunu aydınlatmayı bir görev saymıştır. İzmir basını düşmanın Çanakkaleyi, her ne pahasına olursa olsun, zorlayıp geçmek amacında olduğunu kesinlik kazandığını yazmaktadır. Düşmanın bu amaçla, torpido bot ve mucriplerinden başka, 20 ye yakın zırhlı ve kruvazör ile taarruz etmesinin yukarıdaki görüşün bir kanıtı olduğu ortadadır.

Bir gazete haberine göre¹⁰ İtilaf devletleri Akdeniz donanmalarındaki gemilerinin çoğunu bu boğaz hareketinde kullanmış, ancak "inayet-i hakk"la başarılı olamamışlar, Bouvet adındaki Fransız zırhlısı ile bir torpido¹¹ battığı gibi donanma gemilerinden bir kaç da yaralanarak çekilmeye mecbur olmuştur. Aynı gazete, düşmanın boğazı zorla geçmek istemesinin temelinde siyasi amaçların da bulunması muhtemel olduğunu ileri sürmektedir. Boğazı geçemeyeceklerini tecrübe ile an'ayan İti'af kuvvetleri bu defa Balkan devletlerini

9 *Ay. yer.*

10 Ahenk, Mali 7 Mart 1331 / M. 20 Mart 1915.

11 İngiliz zırhlı gemilerinden Irresistible, Ocean veya Majestic'den birini kast ediyor olmalıdır.

kara hareketına çekmeye çalıştılar. Ancak Çanakkale Boğazı'nın savunma sistemi, yalnız denizden gelecek taarruza değil kara yoluyla yapılacak saldırılara karşı da iyi bir şekilde tahkim edilmiştir. Yine gazetenin ifadesiyle, İngilizlerin geçenlerde Seddü'lbahir ve Kumkale'-de karaya müfreze çıkardıklarında "nasıl bir hüsrana ve akibetle karşılaştıkları henüz hatırlardadır." fikrini ileri süren gazete habere devamla, Balkan devletlerini "bir türlü harbe sokmaya ikna edemedikleri gibi en ziyade güvendikleri Yunanistan'dan da ümidi kat' ettikleri anlaşılıyor." ifadesini kullanmaktadır. İtilaf devletlerinin Çanakkale'ye yakın olan Limni, Midilli gibi adaları işgal ettikten sonra Boğaza karşı kuvvet kullanmaları, Balkan devletlerini, özellikle Yunan kamu oyunda etki yapmak hatta korkutmak istedikleri hatıra gelmektedir. Bütün bu bilgilere göre düşman hale dış istihkamlarla uğraşmakta ancak düşman için asıl tehlikenin dahili istihkamlar olduğu da bir gerçektir. Devrin en gelişmiş ve modern silahlarıyla donatılmış İtilaf donanmasının Türklerin harici tabyalarını bile harp dışı bırakmaması Osmanlı kahramanlık ve fedakarlığı hakkında bir fikir vermektedir¹².

Konumuzla ilgili yoğun haberlerin verildiği baş makale ve yorumların yapıldığı Ahenk gazetesinde, 18 Mart zaferiyle ilgili olarak "Yaşasın Osmanlılar" başlıklı uzun bir başmakaleyi kaleme alan Şinasi, Çanakkale Deniz zaferini değerlendirmenin yanında bu olayın siyasi boyutları hakkında da yorum yapmakta ve doğru teşhisler ortaya koymaktadır¹³. Yazar bu muharebe ile ilgili şu yorumu yapmaktadır: "... ve bu seferki tecrübelerin Çanakkale Boğazı'nın şimdiye kadar şahit olduğu muharebe hadiselerinin en mühthişi olduğu, düşmanların yalnız dretnot, zırhlı, kruvazör olarak 19-20 parça ve neferatıyla daha ziyade gemileriyle hücum etmiş olmaları ile sabittir. Fakat *avn-i hakla* fedakar, cesur topçularımızın şanlı müdafalarıyla düşmanlarımızın istihkamlarımıza yine fevkalade mühim hasarat ika edemedikleri, yine elim ve yeis ve nevmid ile ricata mecbur oldukları hatta müteaddit gemilerini gark ve hasara uğradıkları resmi, gayr-ı resmi membadan varid olan haberlerle teyid olunmaktadır. "Baş yazar Şinasi, düşmanın Çanakkale'yi zorla geçmek isteyip başarısız olduklarını, yine karadan askeri hareketlarına devam edeceklerini ve yine hüsrana uğrayacaklarını doğru ve isabetli bir görüş olarak ileri sürdüğünü ileride cereyan edecek hadiselerle de görmek-

¹² *Ay. yer.*

¹³ Ahenk, Mali 8 Mart 1331 / M. 21 Mart 1915.

teyiz. Yazar bu görüşünü aşağıdaki kelimelerle ifade etmektedir: “Boğazın henüz methalinde iken bu kadar ziyana uğrayan donanmanın, biraz daha zorlamak suretiyle daha ne müthiş hezimetlere düşürüleceğini, bilhassa bu son hücumlarında gereği gibi takdir etmiş olsalar gerektir.” Yine yazarımız, düşmanın Çanakkale Boğazı’-nı geçmeyeceklerini, geçseler bile İstanbul’u düşüremeyeceklerini ve Kara Deniz Boğazını açamayacaklarını, Osmanlıların düşmana asla boyun eğmeyecekleri tahmininde bulunarak şöyle yazmaktadır.” ... Çünkü yalnız Çanakkale’yi geçmekle ne payitahtı düşürmek ne Karadeniz Boğazını açmak kabil olmayacak, Osmanlılar katiyen istiman etmeyecekler, düşmanlara edebiyen boyun eğmeyecekler, haklarını şeref ve nâmus-ı millilerini ilan-ı maşallah müdafaa edeceklerdir. Fakat düşmanımız ne harben ne siyaseten umduklarına nâil olamayacakları gibi herhalde belâlarını bulacaklar, Almanların, Avusturyalıların, Osmanlıların kahr-ı tedmiri altında tamamiyle ezilip kalacaklardır. Hatta en büyük fenalıkları birbirlerinden göreceklerdir.” Yazar Şinasi Çanakkale muharebelerinin yaratacağı siyasi sonuçlar hakkında da elde ettiği bilgilere dayanarak, makalesinde görüşünü şöyle ifade etmektedir: “... Boğazlar meselesi Rusya ile İngiltere’nin arasında tehlikeli uçurumlar açmağa başlamıştır. Bundan başka henüz seyirci gibi görünen hükümetler bilhassa İtalya ve Rusların yahit İngilizlerin boğazlara hakim olmaları Akdeniz’in muvazenesini zir ü zeber (altüst) etmeleri farz olunursa bilahere bu hükümetlerin de hayatları mahvedilmiş olacağı cihetle bu ciddi tecavüzlere karşı bunların tamamiyle bitaraf ve sakıt kalacakları asla memul (arzulanır) değildir. Nitekim günlerden beri bu meselenin beynelmilel haiz olduğu ehemmiyet-i müstaceliyeti nispette mevzu-ı münakaşa olmakta bu sebeble harbin daha vasi (geniş) safhalara intikal edeceği muhakkak addedilmektedir. Filhakika ne Balkanların ne İtalya’nın ilanihaye müdafa-i sükût, daha doğrusu bi-taraflıkla kendi istikballerine kast edecekleri hiç bir vechile ümit edilmez. Bunun içindir ki boğaz tecavüzlerinin böyle günden güne şiddetlendirilmesi bitaraflar nezdinde en umulmadık aksi tesirler hasıl eyleyeceği onların efkar-ı umumiye ve siyasiyesinde İtilaf-ı Müselles aleyhtarlığının gittikçe ziyadeleşmesine sebep olacağı aşikardır. ... düşmanlarımız ne kadar zorlarsalar ne kadar kalabalıkla hücum etseler boğazları Allahın inayetiyle düşüremeyecekler, Osmanlı kahramanlarının karşısında ilelebed böyle rezil ve rüsva olup kalacaklardır. Yaşasın Osmanlılar, yaşasın kahraman askerlerimiz var olsun fedakar topçularımız.”

18 Mart deniz muharebelerinin cereyan ediş şeklini ayrıntılı olarak değil, yalnızca genel olarak veren İzmir gazeteleri, özellikle Ahenk gazetesi, düşman donanmasının ve Türk tarafının zayıatları hakkında da bilgi vermişlerdir. Anlaşıldığına göre İzmir gazeteleri bu haberleri ya İstanbul'da çıkan Ceride-i Havadis ya da Londra, Paris, Berlin ve İtalyan v.s. gazetelerinden iktibas etmiş olduğu bilinmektedir. İtilaf donanması harp gemilerinin sıralanış ve harp düzeni¹⁴ hakkında bilgileri olmadığı için haber verememişlerdir. Ancak zayıatla ilgili elde ettikleri bilgileri İzmir ve çevresi kamuoyuna duyurmuşlardır. Bölgenin büyük ve devamlı çıkan Ahenk gazetesi güvenilir kaynaklardan elde ettiği haberleri, geniş olarak, düzensiz bir biçimde ve tekrarlamalarla vermiştir¹⁵. Verilen zayıat haberlerine göre: Daha önce de özetle verdiğimiz gibi, Türk topçusunun mermilerine hedef olan ve mühim surette zedelenmiş olan İngiliz zırhlısı Agamemnon harp dışı kalır, Türk obüslerinin vurduğu Jaureguiberry zırhlısı da saf dışı bırakılır. İngiliz ve Fransızlar filolarındaki bu zayıatları gizlemeyerek yayınladıkları resmi tebliğlerinde Gaulois, Agamemnon ve Lord Nelson'un Türk bataryaları tarafından atılan obüslerden isabet aldığını belirtirler. Ayrıca İngiltere Bahriye Nezareti Queen Elizabeth dretnotu Dublin zırhlısı ile diğer bir kaç zırhlının isabet alarak kazazede olduğunu açıklar¹⁶. Ayrıca Bouvet adlı zırhlı ile bir torpito-bot batmıştır¹⁷. Ayrıca Ahenk gazetesi "hususî telgraflar" kısmında 18 Mart muharebelerinde mermi isabetleri alıp hareket kabiliyetlerini yitiren Africa ve Irresistible adlarındaki iki İngiliz zırhlısı 19 Mart gecesi batırılmışlardır¹⁸.

Türk genel karargahının 7 Mart 1331 tebliğatında: *Bouvet* zırhlısına Türk toplarından atılan iki büyük çapta mermi isabet ettiğinin gözlendiğini, İngiliz zırhlısı *Queen Elizabeth*'i 5 obüsün vurduğunu, *Inflexible* zırhlısına ise 4 mermi isabet ettiğini, bir Osmanlı uzun men-

14 İngiliz amiral gemisi Queen Elizabeth'de bulunan Amiral Carden donanma gemilerini üç kısma ayırmıştır. 1- Inflexible, Agamemnon, Queen Elizabeth, 2- Vengeance, Albion, Cornwallis, Irresistible, Triumph, 3- Suffren, Bouvet, Charlemagne, Gaulois. Alan Mooreheas, *Çanakkale Geçilmez.*, İstanbul, 1972, 69.

15 Ahenk, Mali 5 Mart 1331 / M. 18 Mart 1915, sayı 5716.

16 Ahenk, Mali 6 Mart 1331 / M. 19 Mart 1915, sayı 5717.

17 Ahenk, Mali 7 Mart 1331 / M. 20 Mart 1915, sayı 5718.

18 Ahenk, Mali 9 Mart 1331 / M. 22 Mart 1915, sayı 5720. Gazete Genel Karargahın 6 Mart 1331 / M. 19 Mart 1915 gece tebliğinde, Bouvet, Irresistible ve Africa zırhlılarını kast ederek "45.000 ton miktarında son sistem 3 zırhlıya büyük küçük 100 top ve 2.500 cana mal olmuştur" haberini verir. Ayrıca Ahenk, Mali 10 Mart 1331 / M. 23 Mart 1915 tarihli 5721 no'lu nüshasında bu geminin özelliklerini detaylı olarak verir.

zırhlarını delegecek derecede kuvvetli olduğu ifade edilmektedir. Bir Fransız amirali “karada bulunan bir top deniz üzerinde bulunan üç toptan daha kuvvetlidir.” ifadesini Ahenk gazetesi haber olarak vermektedir. Aynı gazete Osmanlı devlet adamlarından önemli birinin “Dretnotların (dreadnought) bile feda etseler yine Müttefikler (İtilaf kuvvetleri) boğazdan geçemeyeceklerini” söylediği kaydedilmektedir²⁴.

Hiç şüphesiz, Çanakkale muharebeleriyle ilgili birçok kahramanlık destanları ve menkıbeleri vardır. Bunlar genellikle bize mücadeleler sırasında askerin cesareti ve harp içindeki psikolojik ve ruhsal durumlarını, düşüncelerini yansıtmaları yönünden önem taşırlar. İzmir basınında da Çanakkale savaşlarıyla ilgili “Çanakkale Dila-verlerimizin Menakıb Kahramannamesi” başlığı altında altı adet menkıbe yayınlanmış olduğunu tespit ettik. Bu dikkate değer bulduğumuz olayları sırasıyla özetleyerek aşağıda veriyoruz²⁵.

1- 18 Mart savaşlarının ilk safhasında ağır obüs bataryalarımızdan birisinin menziline düşman donanması şiddetli top ateşi açmış ancak mermileri bataryamıza isabet etmemiştir. Bataryamızdan yapılan atışlar ise hedef aldıkları zırhlıları vurmakta idi. Düşman muharebenin sonuna kadar bataryamızın mevzilerini bulamayarak, atışlarına son vermeğe mecbur olmuştu. Düşman donanmasından atılan mermiler civarda infilak ettikleri sırada Mustafa oğlu İbrahim adındaki bir topçu çavuşunun “adeta talimde bulunuyormuş gibi” rahat bir şekilde mevziden çıkarak topçu arkadaşlarına rehberlik yaptığı görüldü. Düşman mermilerini hafife alan bir tavır içinde hareket eden çavuş arkadaşlarına dönerek “Arkadaşlar anamız bizi bu gün için doğurdu. Böylece ve kemal-i cesaret ve secaatle ateşinize devam etmelisiniz. Bakın düşmanın hiç bir mermisi bize isabet edemiyor. Halbuki görüyorsunuz ki bizim mermilerimiz düşmanın zırhlıları üzerinde patlamakta ve düşmanı mütemadiyen yerini değiştirmeye mecbur etmektedir.” sözlerini yüksek sesle söylüyordu. Taarruz eden filonun toplarına karşı cesaretle göğüs geren Mustafa oğlu İbrahim Çavuş’un parlak ve cesaret dolu sözleri topçularımıza büyük cesaret ve yüksek moral vermiştir.

2- Diğer bir kahramanlık örneğini de Yakup oğlu Hüseyin adındaki bir cesur askerin sözlerinde bulmak mümkündür. Bir ağır

24 Ahenk, Mali 18 Mart 1331 / M. 31 Mart 1915, sayı 5729.

25 Ay. yer.

